

Rezime Izvještaja guvernera - oktobar 2014

Ažurirano: 02.12.2014. godine

U Izvještaju guvernera za oktobar 2014. godine dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2014. godini i Smjernicama za ostvarivanje politike Centralne banke Crne Gore u 2014. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u oktobru realizovane su u skladu sa planiranim obavezama utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2014. godinu.

Prema konačnim podacima Monstata, BDP Crne Gore je u 2013. godini ostvario rast od 3,3%, dok je u prvom i drugom kvartalu 2014. godine ostvaren rast od 1,5% odnosno 0,3% u odnosu na isti period 2013.

Cijene su u oktobru 2014. godine, u odnosu na prethodni mjesec, povećane za 0,1%, dok je godišnja stopa inflacije u oktobru iznosila -0,5%.

U prvih deset mjeseci u odnosu na isti period prethodne godine zabilježen je pad industrijske proizvodnje od 11%. Pad je ostvaren u sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom od 21,6% i sektoru prerađivačke industrije od 3,3%, dok je rast proizvodnje ostvaren u sektoru vađenja ruda i kamena od 8,6%. Broj dolazaka turista, u prvih deset mjeseci 2014. godine, veći je za 1,4%, u odnosu na isti period 2013. godine, koliko je iznosio i rast noćenja. Prema podacima Monstata, u vazdušnom saobraćaju je broj prevezenih putnika na aerodromima, u prvih devet mjeseci 2014. godine u odnosu na isti period prethodne godine, smanjen za 0,9%, a prevoz robe povećan je za 4,1%. U istom periodu povećan je prevoz putnika u željezničkom saobraćaju za 27,4%, a prevoz robe za 1,2%. Broj prevezenih putnika u drumskom saobraćaju u prvih devet mjeseci 2014. godine povećan je za 14,7% u odnosu na isti period prethodne godine.

U šumarstvu je u prvih deset mjeseci 2014. godine proizvedeno ukupno 238.958 m³ šumskih sortimenata, što je za 5,5% više nego u istom periodu 2013. godine. Prema preliminarnim podacima Monstata, građevinarstvo je u prvih devet mjeseci 2014. godine zabilježilo pad od 5,4% u odnosu na isti period 2013. godine, mjereno efektivnim časovima rada.

Prosječan broj zaposlenih u oktobru 2014. godine iznosio je 172.306 lica, što je za 0,9% manje u odnosu na prethodni mjesec, a za 1,9% više u odnosu na oktobar 2013. godine. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u oktobru 2014. godine iznosio 33.744 što predstavlja rast od 6,8% u odnosu na prethodni mjesec, a rast od 1,4% u odnosu na oktobar 2013. godine.

Na kraju oktobra 2014. godine, od 62.419 pravnih lica i preduzetnika, njih 13.819 ili 22,1% je bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih pravnih lica i preduzetnika je viši za 2,1%. Ukupan dug po osnovu kojega je izvršeno blokiranje računa je na kraju oktobra 2014. godine iznosio 482,6 miliona eura, i bio je za 1,8% viši nego na kraju septembra.

Koncentracija duga na dan 31.10.2014. godine je bila relativno velika, jer se na 10 najvećih dužnika (0,07% ukupno evidentiranih dužnika) odnosilo 13,5% ukupnog duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 najvećih dužnika (0,4% ukupno evidentiranih dužnika) učestvovalo je sa 39,3% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Bilansna suma banaka je iznosila 3.088,7 miliona eura na kraju oktobra 2014. godine i bila je za 0,8% manja u odnosu na prethodni mjesec. U strukturi aktive agregatnog bilansa banaka dominantno mjesto zauzimaju ukupni krediti koji su u odnosu na septembar 2014. godine manji za 0,8%, dok povećanje u odnosu na kraj 2013. godine iznosi 0,4%.

U strukturi pasive, dominantno učešće od 72,9% zauzimaju depoziti. Depoziti u bankama su u oktobru 2014. godine iznosili 2.251,5 miliona eura, i niži su u odnosu na prethodni mjesec za 0,7%, dok su u odnosu na kraj 2013. godine viši za 8,1%. Od ukupnog iznosa depozita, na depozite privrede se odnosilo 634,2 miliona eura ili 28,2%, dok je sektor stanovništva učestvovao sa 1.299,3 miliona eura ili 57,7% u ukupnim depozitima. Ukupan kapital banaka na kraju oktobra 2014. godine iznosio je 443,8 miliona eura, što je za 0,4% više nego u prethodnom mjesecu, odnosno za 11,6% više nego na kraju prethodne godine.

Kreditni banaka koji kasne sa naplatom (bez kamata i vremenskih razgraničenja) su u oktobru iznosili 489,2 miliona eura i u odnosu na prethodni mjesec zabilježili su rast od 4,3%. Nekvalitetni krediti (bez kamata i vremenskih razgraničenja) su na kraju oktobra tekuće godine iznosili 398,9 miliona eura i činili su 16,46% ukupnih kredita. U odnosu na prethodni mjesec, nekvalitetni krediti banaka zabilježili su pad od 0,3%, dok su u odnosu na kraj prethodne godine niži za 5,7%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite na kraju oktobra 2014. godine je iznosila 9,28%, što predstavlja pad od 0,29 p.p. na mjesečnom nivou, dok je u odnosu na kraj decembra 2013. godine zabilježila pad od 0,08 p.p. Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u oktobru 2014. godine je iznosila 9,71%, što predstavlja pad od 1,06 p.p. na mjesečnom nivou, i rast od 0,29 p.p. u odnosu na decembar 2013. godine. Prosječna ponderisana efektivna pasivna kamatna stopa je iznosila 1,93% na kraju oktobra 2014. godine i bila je niža za 0,04 p.p. u odnosu na prethodni mjesec, dok je u odnosu na kraj 2013. godine ostvarila pad od 0,61 p.p.

Obavezna rezerva banaka je iznosila 209,7 miliona eura na kraju oktobra 2014. godine, i bilježi pad od 1,9 miliona eura ili 0,9% na mjesečnom nivou, dok je u odnosu na kraj prethodne godine veća za 12,8 miliona eura ili 6,5%. U oktobru dvije banke nijesu iskoristile mogućnost izdvajanja dijela obavezne rezerve u obliku državnih zapisa. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na račun Centralne banke u inostranstvu izdvojeno je 48,6%, u državnim zapisima 20,5%, a na račun obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 30,9%. Tokom oktobra 2014. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu.

Prema preliminarnim podacima Agencije za nadzor osiguranja, bruto premija osiguranja je iznosila 6 miliona eura u oktobru 2014. godine. U njenoj strukturi i dalje dominiraju premije neživotnog osiguranja (81,7%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (18,3%).

U oktobru 2014. godine na Montenegroberzi ostvaren je promet od 24,8 miliona eura kroz 780 transakcija, što predstavlja skoro 11 puta veći promet u odnosu na prethodni mjesec. Tržišna kapitalizacija na dan 31.10.2014. godine je iznosila 3 milijarde eura, i na mjesečnom nivou bilježi pad od 0,4%. Berzanski indeks MONEX20, čija je vrijednost na kraju oktobra 2014. godine bila 12.278,98 indeksnih poena, bila je viša u odnosu na kraj prethodnog mjeseca za 7,8%, dok je indeks MONEXPIF iznosio 4.159,78 i zabilježio je rast od 12,9% na mjesečnom nivou.

Prema procjeni Ministarstva finansija, fiskalni suficit Crne Gore iznosio je 0,4 miliona eura u oktobru 2014. godine, dok je u oktobru 2013. godine ostvaren deficit u iznosu od 19,9 miliona eura. Deficit budžeta, za deset mjeseci 2014. godine, iznosio je 24,6 miliona eura, odnosno 0,7% procijenjenog godišnjeg BDP-a za 2014. Izvorni prihodi budžeta Crne Gore iznosili su 158,2 miliona eura ili 4,7% procijenjenog godišnjeg BDP-a, što je u odnosu na plan za oktobar više za 37%. U odnosu na ostvarenje izvornih prihoda u oktobru 2013. godine, ostvaren je rast od 33,3%. Izdaci budžeta iznosili su 157,8 miliona eura ili 4,7% procijenjenog godišnjeg BDP-a, što je za 41,8% više u odnosu na plan za oktobar 2014. godine, a 59,7% više u odnosu na ostvarenje izdataka u oktobru 2013. godine. U oktobru 2014. kapitalni budžet je iznosio 9,2 miliona eura.

Prema preliminarnim podacima, u periodu januar-septembar 2014. godine, deficit tekućeg računa bio je veći za 16,4% u odnosu na isti period 2013. godine i iznosio je 267,6 miliona eura. Povećanje spoljnotrgovinskog deficita, kao posljedica manjeg izvoza roba (za 10,3%), je faktor koji je u značajnoj mjeri uticao na povećanje deficita tekućeg računa, dok je ostvareni uvoz na približno istom nivou kao prethodne godine. Prema preliminarnim podacima, spoljnotrgovinski deficit je iznosio 1 milijardu eura i za 3,2% je veći nego u prethodnoj godini. Na račun u usluga ostvaren je suficit u iznosu od 666,5 miliona eura ili 5,4% više nego u istom periodu 2013. godine, što je doprinijelo ublažavanju spoljnotrgovinskog deficita. U posmatranom periodu na podračunima primarnih i sekundarnih

dohodaka ostvaren je suficit u iznosu od 93,7 miliona eura ili 29,9% manje nego u istom periodu prethodne godine, usljed povećanja odliva po osnovu isplaćenih dividendi i kompenzacija zaposlenih, kao i transfera u inostranstvo. Prema preliminarnim podacima, u periodu januar-oktobar 2014. godine neto priliv stranih direktnih investicija iznosio je 287,6 miliona eura, što je za 12,4% više nego u istom periodu prethodne godine.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore. Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti. Uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 100% u oktobru.

U oktobru su sprovedene značajne aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. U okviru projekta Procjene potreba, održan je jednodnevni sastanak za utvrđivanje referentnih mjerila sa ekspertima nacionalnih centralnih banaka Eurosistema. Izvršena je revizija Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2014–2018, za poglavlja 4, 9 i 17. Ostvareno je učešće na okruglom stolu povodom revizije Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2014–2018. Ostvareno je učešće na sastanku radne grupe za Poglavlje 11 – Poljoprivreda i ruralni razvoj, na kojem je raspravljano o Nacrtu strategije razvoja poljoprivrede i ruralnih područja 2014–2020. Ostvareno je učešće na šestoj sjednici Komisije za evropske integracije, na kojoj je ukazano da je potrebno u dijelu obuke pravnika i izrade strategijskih dokumenata u organizaciji Uprave za kadrove, pored resornih tijela, uključiti i regulatore sa finansijskog tržišta kao što su Centralna banka, Komisija za hartije od vrijednosti, Agencija za nadzor osiguranja, kao i Fond za zaštitu depozita. Ostvareno je učešće na sedmoj sjednici Komisije za evropske integracije, na kojoj je razmatran Izvještaj o realizaciji obaveza iz Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2014–2018. za treći kvartal tekuće godine i verifikovan revidirani Program pristupanja Crne Gore EU 2014–2018.

Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem veb prezentacija i nastupima u medijima. Centralna banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu u zemlji.